

Маша З. Петровић¹*Филолошко-уметнички факултет**Универзитета у Крагујевцу***Бојана Д. Тулимировић***Филозофско-филолошки факултет**Универзитета у Гранади*

ПРИДЕВСКИ ПАРОНИМИ У СРПСКОМ И ЊИХОВИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У ШПАНСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се анализира девет парова/група придевских паронима у српском и њихових преводних еквивалената у шпанском језику, како би се утврдило да ли једном пару/групи паронима у српском увек одговара пар/група паронима у шпанском. Као полазиште за разграничавање значења одабраних придевских паронима у српском језику коришћени су шестотомник и једнотомник Матице српске. Употреба изабраних паронима је проверена и потврђена у примерима ексцерпираним са веб сајта *Пројекат Расико*. Каснијим превођењем издвојених примера је уочено да пар/група паронима у српском нема увек еквивалентан пар/групу у шпанском. Наиме, понекад се пароними у српском преводе једним придевом у шпанском, некада постоји потпуна еквиваленција било да је реч о пару или групи паронима, а некада се за превод појединих придева прибегава одабиру неке друге врсте речи или синтагме, било због адекватнијег превода или услед непостојања еквивалентног придева у шпанском језику.

Кључне речи: пароними, српски, шпански, еквиваленти, превођење.

1. Увод

У релевантној литератури, сам покушај проналажења јединствене дефиниције термина *пароним* доводи нас до врло контрадикторних мишљења. Док се, са једне стране, пароними дефинишу као лексеме које имају сличну форму и слично значење (Dragićević 2007: 309), сусрећемо се и са дефинисањем паронима као речи сличног облика, али различитог значења (Роровић 2009: 383). Шипка их чак дефинише као две лексеме сличне, готово подударне форме у било којој њеној реализацији, и различитог значења (Šipka 2006: 64). Дефиниције су често врло неодређене, као она коју даје Марузо дефинишући *пароним* као реч која је блиска другој речи по својој спољашњој форми (Dragićević 1996: 457). Нешто

¹ masa.petrovic@yahoo.com

конкретнију дефиницију нуди Бранка Тафра, која парониме описује као речи истог корена и истог лексичко-граматичког и лексичко-семантичког разреда, сличне по изразу и по садржају (Тафра 2005: 254).

Упркос чењеници да је паронимија веома ретко обрађивана у хиспанској литератури, малобројни аутори који су се њоме бавили, као што су Валућ де ла Торе и Верџер Гарсија, дефинишу парониме као речи у чијој се етимологији налази исти корен, или као речи чија фонетска сличност доводи до збуњености у одабиру одговарајуће речи у одређеном контексту (Valuč de la Tore, Verćer Garsija 2007: 477). Гутјерес Араус, са друге стране, дефинише парониме као две или више речи које имају различита значења, а врло сличне облике које често разликује само једна фонема (Gutjeres Araus i dr. 2006: 284). Мартинес де Соуса дефинише паронимију као појаву када две или више речи имају различито значење, али су међусобно повезане или сличне, било етимолошки или на основу облика и начина изговора (Martines de Sousa 2003: 344). Паронимија је на сличан начин дефинисана и у РШЈ², као појава у којој су две или више речи међусобно повезане или сличне и то на основу свог порекла или на основу форме и начина изговора. Ове дефиниције нам, наиме, нуде сасвим друго виђење паронима. Тако се паронимима у шпанском сматрају речи као што су *caza* („лов“) и *casa* („кућа“), будући да се у неким дијалектима шпанског „s“ и „z“ изговарају идентично, као [s], што може довести до конфузије у значењу. Ту су и парови као што су *botar* („избацити, отпустити“) и *votar* („гласати“), јер „b“ и „v“ у шпанском језику представљају исти фонем /b/; *herrar* („поткивати“) и *errar* („грешити“), јер се у шпанском слово „h“ не изговара; *jira* („излет“) и *gira* („турнеја“), будући да се шпанско „j“ изговара као [h], док се и „g“, када се иза њега нађу вокали „i“ и „e“, такође изговара као [h]; *pollo* („пилетина“) и *pozo* („камена клупа“), у којима се „ll“ односно „у“ могу изговорити слично српском „j“, „љ“ и „ђ“ у зависности од дијалекта; *hierro* („гвожђе“) и *yerro* („грешка, заблуда“), где у обе речи имамо исти глас.

Један од разлога због ког је паронимија слабо обрађивана у хиспанској литератури може бити чињеница да се неки парови речи који се у српском сматрају паронимима у шпанском заправо могу третирати као синоними. У том случају бисмо говорили о „приближним синонимима“, термину који се односи на парове речи чије се значење међусобно минимално разликује на основу неке од разликовних карактеристика (Garsija Peres, Paskual 2008: 120).

2. Проблеми одређења паронима

Како би се поменути термин што прецизније дефинисао, неопходно је пре свега разјаснити низ недоумица везаних за овај феномен, а њих нам предочава, а потом и разјашњава, Рајна Драгићевић (2007). Пре свега, ауторка нас упознаје са бројним неслагањима која постоје у вези са

2 Речник шпанског језика Шпанске краљевске академије

питањем да ли пароними морају имати исти корен или исту творбену основу и наводи да већина аутора сматра да пароними морају бити истокоренске речи, али да им се творбена основа може разликовати. Представља нам и мишљење Вишњакове (из рада *Пароними современног руског језика*), која је још рестриктивнија по питању овог феномена, па наглашава да пароними морају имати акценат на истом слогу, мада се овај услов не може применити на српски језик, будући да он поседује сложу прозодијску структуру. Неки истраживачи (нпр. Вишњакова) истичу да пароними морају припадати истој врсти речи и да им се морају подударати граматичке категорије, док насупрот њима Шипка (у *Речнику српско-пољских међујезичких хомонима и паронима*) заступа становиште да пароними могу бити и лексеме различитих врста речи (Dragičević 2007: 309).

Уколико бисмо прихватили становиште да пароними морају бити истокоренске лексеме, поставило би се питање како бисмо у том случају разграничили истокоренске синониме (*злавурда* и *злавешина*) од паронима (*белешти* и *белишти*) (Dragičević 2007: 309). Тафра нам нуди одговор на ово питање уводећи термин *блискозначности* и наглашавајући да она не може бити подврста истозначности, већ да блискозначност заправо представља хрватски (у овом случају додали бисмо и *српски*) назив за паронимију (Tafra 2005: 254). Међутим, ствар се додатно компликује уколико ипак прихватимо постојање једнокоренских синонимских блискозначница, јер би тада било готово немогуће повући границу између њих и паронима. У том случају би било врло тешко разлучити у каквом односу стоје лексеме као што су *носач* и *носилац*, тј. да ли су им значења довољно удаљена да бисмо их сматрали паронимима или довољно слична да бисмо их сматрали синонимима, тако да би нам једино било јасно да су у питању речи истог корена и сличног значења. Рајна Драгићевић предлаже да појмовно и термилошки укинемо истокоренске синониме, полазећи од претпоставке да говорници српског језика не би безразложно користили два модела за творбу именица са значењем вршиоца радње, уколико међу њима не постоји бар минимална значењска разлика. То би значило да су *носач* и *носилац* заправо пароними (Dragičević 2007: 310).

Још једно врло важно својство паронима које је уочила Драгићевић, а које други аутори не исказују експлицитно, односи се на чињеницу да оба члана пара обавезно почињу истом фонемом. Уколико би се нпр. две лексеме разликовале само по префиксу (*облетешти* и *одлетешти*, *узлетешти* и *одлетешти*), у паронимском односу би се налазиле само оне чији префикси почињу истом фонемом (*облетешти* и *одлетешти*) (Dragičević 2007: 312).

На основу свих разјашњења, Рајна Драгићевић нуди прецизнију дефиницију од оне наведене на почетку, по којој би пароними били *истокоренске лексеме које припадају истој врсти речи, имају слично значење, имају исту појмовно-логичку саодносности и које нису узајамно замениве у истом контексту* (Dragičević 2007: 313). Ми ћемо, међутим,

као полазиште у нашем раду узети првобитно наведену дефиницију Рајне Драгићевић.

Према раније наведеној литератури, у парониме се не убрајају, између осталог, хомоними и хомографи, док се у западној литератури пароними врло често карактеришу управо као речи које се слично пишу, а имају различито значење, тј. у њих се пре свега убрајају хомографи. То је и разлог због којег се овај феномен врло често повезује са још једним језичким пољем, а то је ортографија. У РСАП³ се наводи да управо пароними представљају најчешћи извор ортографских грешака.

Ова делимично различита тумачења паронимије у славистици и хиспанистици у великој мери отежавају могућност поређења паронима у српском и шпанском, па се из тог разлога у овом раду креће од паронима у српском, како би се потом превођењем истих установили њихови еквиваленти у шпанском језику. Од пронађених еквивалената у шпанском се свакако неће очекивати да стоје у односу паронимије.

3. Класификација паронима

Парониме је могуће класификовати на основу различитих критеријума, па се они тако, према врсти речи деле на *придевске*, *именичке*, *глаголске* и *прилошке* парониме. Најчешћи су случајеви придевске паронимије (Dragičević 2007: 318), и управо њима ћемо се бавити у овом раду. На основу степена типичности, у зависности од тога да ли задовољавају критеријуме које је издвојила Вишњакова (морају припадати истој врсти речи, имати исти корен, припадати истој семантичкој категорији речи, имати различиту форму и различито значење, имати различиту лексичку спојивост), пароними се могу поделити и на *ајсолушине*, *нејошшуне* и *делимичне* (Dragičević 2007: 318). Пароними се могу поделити још и на основу морфема које их разликују, па тако постоје *префиксални*, *суфиксални* и *коренски* пароними (Dragičević 2007: 319).

Врло је битно напоменути још и то да паронимија може бити *унушарјезичка* и *међујезичка*. Међујезички пароними се другачије називају и *лажни пријатељи* (Dragičević 2007: 315), али они неће бити предмет обраде у овом раду. Пример за ову врсту паронимије у српском и шпанском језику могли би бити придеви *pedantian* и *pedante* („умишљен“), који имају потпуно различита значења.

4. Анализа издвојених паронима

За потребе анализе паронима у овом раду је извојено девет парова / група придева чији одабир у неким контекстима може бити проблематичан, па тако имамо: 1. грађевни / градитељски / грађевински / грађевинарски; 2. генетички / генетски / генски; 3. електричан / електронски; 4. ефектан / ефективан / ефикасан; 5. информативни / информациони / информатички; 6. системски / систематски / систематичан; 7. симболич-

3 Речник синонима, антонима, паронима: употреба шпанског језика

ки / симболски; 8. структурни / структурални / структуралистички и 9. стручни / струковни. За дефинисање већине придева у српском језику консултован је РСКЈ⁴, осим у случајевима када придеви нису били забележени у истом, па је у тим случајевима консултован РСЈ⁵, будући да је новијег датума. Сви примери коришћени у раду преузети су са веб сајта *Пројекат Расико*.

4.1. Грађевни / грађински / грађевински / грађевинарски

Сва четири набројана придева су забележена у РСКЈ под посебним одредницама, с тим што се под одредницом *грађевни* налази само преумеравање на одредницу *грађевински*, док су преостале три одреднице делимично слично дефинисане, па тако уз *грађевински* стоји да је то онај који се односи на *грађење*, који се бави *грађењем*, уз одредницу *грађевинарски* да је то онај који се односи на *грађевинаре* и *грађевинарство*, а уз одредницу *грађински* – који се односи на *грађине* и на *грађење*. На основу овога је уочено да се у наведеним дефиницијама повремено користи именица *грађин*, док је у другима то *грађинар*. Даљим истраживањем је уочено да се ни ове две именице не разликују знатно на основу дефиниције у коришћеном речнику, па је тако *грађин* – онај који нешто *гради*, а *грађинар* – човек који се бави *подизањем грађевина*, *грађин*. Наиме, у дефиницији друге именице је за њен опис употребљена прва именица, што нас доводи до закључка да се можда могу третирати и као парцијални синоними. Самим тим се и значење поменутих придева може сматрати врло сличним, иако се нпр. уз именицу *радник* најчешће користи придев *грађевински*, па би било несвојствено српском језику употребити синтагму *грађински радник*.

Када је реч о шпанском језику, анализом је уочено да не постоји конкретан еквивалент овим придевима, већ се они у различитим контекстима могу превести на различите начине, од којих је најчесталија употреба предлошке синтагме *de (la) construcción* као у следећим примерима: *Најбољи нам је за то пример летовишта грађевинарски материјал* (“El mejor ejemplo para esto es la huelga (del sector) de la construcción del año pasado.”), [...] може да послужи за гориво и као изврстан грађевински материјал (“[...] podría servir como combustible y como material de construcción excelente”) и *Цели је простор иза „Пилане, био напуњен грађевним материјалом [...]* (“Todo el espacio detrás de “Pilana” estaba lleno de material de construcción [...]”). Из ових примера се може видети да се поменутом синтагмом преводе придеви *грађевни*, *грађевинарски* и *грађевински*, док је са придевом *грађински* ситуација нешто другачија. Наиме, овај придев се на шпански може превести придевом *arquitectónico*, што би одговарало и придеву *архитектонски* у српском. За илустрацију нам могу послужити следећи примери: *Појава скупине грађинских дела високе занатске*

4 Речник српскохрватскога књижевног језика

5 Речник српскога језика

и уметничке вредности [...] (“La aparición del conjunto *arquitectónico* de gran valor artesanal y artístico [...]”) и Као прави грађински подвиж [...] (“Como el verdadero reto *arquitectónica* [...]”). Интересантан је и пример [...] јер је одмах послала свој грађевној саветника, где синтагми грађевни саветник у шпанском одговара синтагма *consejal de urbanismo*, која би се, да је у питању обрнута анализа, на српски углавном превела као саветник за урбанизам, а не као урбанистички саветник.

4.2. Генеџички / џенеџски / џенски

За разлику од придева џенски који нису забележени у РСКЈ, придеви џенеџички и џенеџски јесу и то тако што нас за дефинисање оба придева аутори речника преумеравају на одредницу *џенеџичан* који је дефинисан као онај који се односи на џосџанак, џенезу; који џроучава џосџанак. Из овога се закључује да су придеви џенеџички и џенеџски заправо синоними, иако се поставља питање да ли су међусобно заменљиви у свим контекстима или пак између њих постоји бар минимална значењска разлика. За дефинисање придева џенски је консултован РСЈ у коме се овај придев дефинише као онај који се односи на џене, џенеџски, што нас доводи до закључка да и он носи значење налик значењима прва два дефинисана придева. То би нас могло навести да погрешно закључимо да ће се сва ова три придева на шпански преводити на исти начин, што је каснијом анализом доказано као погрешно.

Када је у питању придев *џенеџички*, његов еквивалент у шпанском језику је придев *genealógico*, па бисмо тако синтагму *џенеџички џроцес* превели као *el proceso genealógico*. Са друге стране, придеви *џенеџски* и *џенски* би се превели придевом *genético*, па тако имамо *Генеџски код: ениџма која џраје* (“El código genético: el enigma que dura”) и [...] *џде је инџтинџи џенски џроџрам* [...] (“[...] donde el instinto es el programa genético [...]”). Интересантно је поменути и синтагму *џенеџски џехничар*, чији превод не би био *técnico genético*, већ бисмо је ипак превели само именицом *genetista* која означава особу која се бави проучавањем генетике.

4.3. Елекџричан / елекџронски

Што се дефинисања ова два придева у српском језику тиче, *елекџричан* се дефинише као онај који се односи на *елекџриџиџети*, који има у себи *елекџриџиџети*, који се заснива на *елекџриџиџети*, који ради или се креће џомоћу *елекџриџиџети*, док се са друге стране придев *елекџронски* дефинише као онај који се односи на *елекџроне*, који се заснива на својствима *елекџрона*, док се у продужетку наводи и да се први придев најчешће користи у синтагмама као што су *елекџрична инџталаџија*, *елекџрична енерџија*, док се други користи у синтагмама *елекџронски микроскоп*, *елекџронска цев*.

Од свих анализираних парова / група придевских паронима, ово је један од примера у коме имамо најсличнију ситуацију у српском и шпан-

ском језику и која је, када је у питању одабир адекватног еквивалента у шпанском језику, стварала најмање потешкоћа приликом превођења. Наиме, придеву *електричан* у потпуности одговара придев *eléctrico*, док придеву *електронски* одговара придев *electrónico*. То је видљиво и из следећих примера: *Гледалац њиснућа слици као извору електричног њражњења [...]* (“El espectador se acerca a la imagen como la fuente de descarga eléctrica [...]”); [...] *без обзира колико је удаљен од електричног извора* (“[...] independientemente de la distancia de la fuente eléctrica”); [...] *главни циљ ѡројекта јесте ѡрављење електронског текста [...]* (“[...] el principal objetivo del proyecto es la elaboración de un texto electrónico [...]”) и [...] *као ѡворевина електронског доба [...]* (“[...] como producto de la era electrónica [...]”).

4.4. Ефекѡан / ефекѡиван / ефикасан

Када је у питању ова група придева, уочено је да је она једина од анализираних парова / група придева која и у српском и у шпанском има по три различита придева који се могу сматрати паронимима. У РСКЈ, *ефекѡан* је дефинисан као онај који чини *ефектаѡи*, *снажан*, *уѡадљив*, *убедљив*, *уверљив*, док се придев *ефекѡиван* односи на оног који *даје ефектаѡи*, *добар резулѡатаѡи*, *ѡрави*, *извршен*, *сѡварни*, а придев *ефикасан* је дефинисан као *уѡешан*, *сиѡуран*. На основу ових дефиниција се може закључити да је основна разлика између придева *ефекѡан* и *ефикасан* у томе што први чини, а други *даје* ефекат и да је њихово значење делимично слично.

Што се тиче превода ових придева на шпански, уочено је да постоје три одговарајућа еквивалента и то *efectivo*, *eficaz* и *eficiente*, чији одабир зависи од контекста реченице у којој је употребљен неки од анализираних придева, будући да су у питању нијансе у значењу. Тако се нпр. када је реч о придеву *ефекѡиван*, у синтагми *ефекѡивни уѡравник и реѡенти* овај придев може превести и као *el gerente y regente eficaz*, али и као *el gerente y regente eficiente*, без промене у значењу, с тим што је у овом случају можда боље одредити се за прву варијанту, како би се избегла какофонија. Са друге стране, у синтагми *ѡри дана ефекѡивног боравка* исти придев би се сада превео другачије, употребом трећег придева у шпанском, па бисмо тако добили *tres días de estancia efectiva*. Уочена је и трострука могућност превођења овог придева на шпански, као што је то у примеру [...] *ѡрихваѡање мађарског језика као ефекѡивног језика комуникације [...]*, који бисмо могли превести као [...] *la aceptación del húngaro como una lengua eficaz/eficiente/efectiva de la comunicación [...]*. Тек познавањем ширег контекста бисмо могли утврдити да ли је у датом примеру адекватније употребити придев *efectivo* (уколико се односи на неки ефекат који језик производи) или придеве *eficaz* и *eficiente* (уколико се односи на ефикасност језика као средства комуникације). Када је реч о придеву *ефекѡан*, уочено је да се он углавном преводи шпанским придевом *efectivo*, као што је то случај у примерима [...] *све до ефекѡног обрѡа на крају [...]* и [...] *ѡказао је мајѡорсѡиво ефекѡног и функцио-*

налног коришћења [...], које бисмо превели као [...] *hasta el giro efectivo al final* [...] и [...] *ha demostrado la maestría del uso efectivo y funcional* [...]. Трећи анализирани придев, *ефикасан*, на шпански језик се најчешће преводи придевом *eficaz*, што илуструју и следећи примери *Зашто су сиа-ри лекари били много ефикаснији од нових* и [...] *није битно колико има представника Срба, већ да буде ефикасан механизам заштите* чији би превод био *Por este motivo, los médicos de antes eran mucho más eficaces que los de ahora* и [...] *no importa cuántos representantes de serbios haya, sino que sea un mecanismo eficaz de protección*.

4.5. Информативни / информациони / информатички

Када је реч о овој групи придевских паронима, потребно је истаћи да је за дефинисање придева *информатички* косултован РСЈ у коме се овај придев дефинише као онај који се односи на *информатику*. Преостала два придева су забележена у РСКЈ и на основу њихових дефиниција је јасно да су они делимично синонимни, па је тако значење придева *информациони* онај који се односи на *информације*, који *обавештава*, док је придев *информативни* дефинисан као онај који *садржи доста обавештења*, *јун информација*, па чак и као *информациони*, што нас наводи да закључимо да су у питању синоними. Међутим, у продужетку њихових дефиниција се налазе и именице са којима се они најчешће комбинују, па тако наспрам *информационог билтена* и *информационог уреда* стоје *информативни чланак* и *информативни реферат*, што ипак говори у прилог чињеници да је њихов одабир рестриктиван.

Превођењем реченица из корпуса установљено је да се придев *информатички* преводи придевом *informático* и да се при његовом преводу не наилази на потешкоће. Тако нпр. имамо наслов *Српска ћирилица у информатичком окружењу* који се на шпански преводи као *El cirílico serbio en el entorno informático* или синтагму *информатички рат* чији би превод био *guerra informática*. Придев *информациони* углавном се преводи предлошком синтагмом *de (la) información*, док се придев *информативни* преводи шпанским придевом *informativo*. У складу са овом констатацијом имамо и следеће примере који илуструју ту тврдњу: *Ћирилица и савремене информационе технологије* (“*El cirílico y las tecnologías modernas de la información.*”); [...] *би у иренутику надолазеће економске кризе створила информациони систем* [...] (“[...] *en los momentos de la crisis económica crearía un sistema de la información* [...]”); *Информативни програми припадају области новинарства* [...] (“*Los programas informativos pertenecen al campo periodístico* [...]”) и *У неке књиге ушкивани су и информативни или поучни садржаји* [...] (“*En algunos libros se incorporaban los contenidos informativos o educativos* [...]”).

4.6. Системски / систематски / систематичан

Сва три анализирана придева су забележена у коришћеном речнику, под засебним одредницама, али су и у њиховим дефиницијама уочена извесна преклапања. Придев *системски* је дефинисан као онај који се односи на *систем*, *системајски* што нам аутоматски указује на сличност у значењу придева *системски* и *системајски*. Са друге стране, *системајски* се дефинише као онај који је начињен или уређен по одређеном *систему*, *плански*, *методичан*. Трећи придев у оквиру ове групе је *системајичан* и има два основна значења: 1. који се *придржава одређеног система*, *строго доследан*, *плански* и 2. који се не *прекида*, *сталан*, *постојан*, *чврст*. Овде је уочена и сличност између дефинисања придева *системајски* и придева *системајичан*, где се за дефинисање оба користи придев *плански*. Ако *системски* значи делимично исто што и *системајски*, а *системајски* делимично исто што и *системајичан*, поставља се питање и да ли *системајичан* значи исто што и *системски*, или бар имају неку заједничку значењску црту?

Ситуација у шпанском језику је таква да он у овом случају располаже двама придевима чија су значења делимично слична. Наиме, реч је о придевима *sistemático* и *sistémico* и оба се односе на систем, на припадање неком систему, поштовање неког система, реда, уређења. Због тога је у појединим контекстима врло тешко разграничити нијасну у значењу коју носи одабир једног, тј. другог придева. На основу превода реченица из нашег корпуса, закључено је да се чешће прибегава употреби придева *sistemático*, као што је то случај у следећим реченицама: *Недостајао нам је системајски преглед светске литературе* (“Nos faltaba un recorrido *sistemático* de la literatura mundial”), [...] *представља један системајски зборник објављених, али и необјављених имена* (“[...] representa un registro *sistemático* de los nombres publicados y los no publicados), [...] *појединци који на системски начин ступају у однос интеракције* [...] (“[...] individuos que comienzan una relación de interacción de un modo *sistemático* [...]”) и *На системајичан начин приказана је организација епископије* (“La organización del episcopado está presentada de una manera *sistemática*”). Једина реченица у нашем корпусу у чијем смо се преводу определили за употребу придева *sistémico* је *Системска ограничења у српском језику* [...] (“Los límites *sistémicos* de la lengua serbia [...]”), будући да се у овом примеру „језик“ посматра као систем, тј. употребљеном придеву *sistémico* одговара синтагма *del sistema*. Занимљиво је још поменути и реченицу *Шећерна болест је хронични, системски поремећај метаболизма* чији би превод био *Diabetes es una disfunción crónica y sistemática del metabolismo* у којој се ипак нисмо определили за употребу придева *sistémico* што би било очекивано, већ за придев *sistemático* зато што је овде заправо реч о процесу који има свој ток и не прекида се, и то би одговарало дефиницији придева *системајичан*.

4.7. Симболички / симболски

На основу дефиниције ова два придева из РСКЈ може се закључити да они делимично стоје у односу синонимије, будући да се придев *симболички* дефинише као онај који се односи на симболе, који је њун симболике, док поред придева *симболски* не стоји дефиниција која би га на неки начин разграничила од његовог паронимијског пара, већ нас аутори консултованог речника само даље преусмеравају на одредницу *симболички*. То нас доводи до претпоставке да ће се оба ова придева на шпански преводити једним истим придевом, што је каснијом анализом и утврђено као делимично тачно. Наиме, придев *симболички* у потпуности одговара шпанском придеву *simbólico*, као што је то случај у следећим примерима: *Симболичка вредности српске ћирилице [...]* (“El valor simbólico del cirílico serbio [...]”) и [...] *симболички и дискурзивни регистри [...]* (“[...] los registros simbólicos y discursivos [...]”). Међутим, у коришћеном корпусу се појавио само један пример у којем је употребљен придев *симболски*, али је за превод ипак употребљена именица *simbología*, како би се избегле евентуалне нејасноће у значењу, па тако имамо [...] *Хесеов најхерметичнији и симболски најзгуснутији роман [...]* (“[...] la novela de Hesse más hermética y con una simbología más compleja [...]”). Уколико бисмо у преводу уместо именице употребили придев *simbólico* или прилог *simbólicamente* остало би нејасно да ли у роману има много симбола или је он заправо симболично речено најзгуснутији, будући да придев *simbólico* може имати оба ова значења. Читалац би, тек познавањем ширег контекста, добио јаснију слику о томе које од ова два значење носи дати придев.

4.8. *Структурни / структурални / структуралистички*

Када је реч о овој групи паронима, на основу њихових дефиниција је уочено да придеви *структурни* и *структуралистички* имају по једно, различито значење, док придев *структурални* има два значења и то управо она која имају претходно поменути придеви. Тако је придев *структурни* дефинисан као онај који се односи на *структуру*, који има одређену *структуру* и користи се у колокацијама као што су *структурна повезаност* и *структурна схема*, док се придев *структуралистички* дефинише као онај који се односи са *структурализам*. Придев *структурални* може имати оба ова значења, па тако може бити онај који се односи на *повезаности* и *условљености структуре једне целине*, али и онај који се оснива на *принципима структурализма*, а као илустрација употребе овог придева у његовом другом значењу се наводи синтагма *структурална лингвистика*.

Превођење ове групе паронима на шпански није представљало потешкоћу, будући да у шпанском имамо два придева, *estructural* и *estructuralista*, од којих придев *estructural* одговара придевима *структурни* и *структурални*, док придев *estructuralista* одговара придеву *структуралистички*. У складу са тим имамо и следеће примере и њихове преводе на шпански: *Структурални гео проблема постојао би [...]* (“La parte estructural del problema hubiese existido [...]”), *То значи да, на структур-*

ном плану, Андрићева рима [...] (“Eso significa que, en el plano *estructural*, la rima de Andrić [...]”), Једна од *структурних* карика Шевченковог мита је [...] (“Uno de los *eslabones estructurales* del mito de Шевченко es [...]”), [...] *дискурзивна и реторичка димензија опис* у *структуралистичком* *прешману* *остаје занемарена* (“[...] la *dimensión discursiva y retórica* de la descripción del tratamiento *estructuralista* queda postergada.”), [...] *налази се у структуралистичкој аналистичности перформанса* [...] (“[...] se encuentra en el análisis *estructuralista* de la performance [...]”).

4.9. *Стручни / струковни*

Последња група придевских паронима анализираних за потребе овог рада доводи нас до две дефиниције на основу којих се закључује да у неким контекстима ови придеви могу имати и исто значење. Наиме, значење придева *струковни* је онај који се односи на *струку*, који *обухвата* неку *струку*, који је намењен некој *струци*, док придев *стручан* има два значења, од којих је прво онај који има *сиђурно, поуздано знање* у *једној грани човекове делатности*, који *добро познаје своју струку*, док се друго значење делимично поклапа са значењем придева *струковни*, па је тако дефинисан као онај који је у *вези са струком*.

Приликом превођења ових придева на шпански језик дато је мало више слободе у превођењу истих, како би значење било што приближније оригиналном, али и што својственије структури шпанског језика. Тако смо нпр. реченицу [...] *стручни тим на челу са аутором пројекта* превели као [...] *el equipo de expertos junto con el autor del proyecto* [...], тако да је за превод синтагме *стручни тим* употребљена синтагма *el equipo de expertos* („тим стручњака“), будући да не постоји еквиваленти придев. Са друге стране, у реченици [...] *где је извршена строга хијерархизација људских, струковних и других односа*, придев *струковни* бисмо превели као *profesional*, па би тако превод гласио [...] *donde se hizo una jerarquización de relaciones humanas, profesionales, etc.* Исти придев би се могао употребити и за превод придева *стручни* у реченици *Стручњаци из свих научних и стручних области* [...], с тим што би се осим њега у овом контексту евентуално могао употребити и придев *especializado* (мада он није забележен у РШКА), па бисмо тако добили *Los expertos de todos los ámbitos científicos y profesionales (especializados)* [...]. Највише потешкоћа приликом превођења било је у следећем примеру: *Појављује се и већи број стручних листова посвећених различитим професијама или, пак, оних која су органи струковних удружења*. Наиме, у њој је употребљен и придев *стручни* и придев *струковни*. За њен превод би поново најадекватније било прибећи употреби придева *especializado* у оба контекста, што значи да бисмо два пута морали исти придев да употребимо. На тај начин бисмо добили следећи превод: *Aparece un número elevado de revistas especializadas dedicadas a diferentes profesiones o, al menos, a las asociaciones especializadas*. Иако се у преводу понавља иста реч која притом није забележена у речнику, тренутно је овај превод најближи значењу реченице

на српском језику, а један од основних циљева преводаштва свакако је преношење значења што ближег оригиналном.

5. Закључак

Будући да се у славистичкој и хиспанској литератури паронимија не дефинише на исти начин, у раду се полази од придевских паронима у српском језику, па се њиховим превођењем утврђују еквиваленти у шпанском. Неслагања по овом питању су врло присутна и у србистици, па се из тог разлога као полазиште у раду узима дефиниција Рајне Драгићевић према којој су пароними лексема које имају сличну форму и слично значење. Наиме, упоређивањем дефиниција анализираних парова/група придева у српском је уочено да они врло често имају слична значења, иако се углавном користе у комбинацији са различитим именицама.

Након превођења примера у којима се употребљавају одабрани пароними установљено је следеће: поједине групе/парови придева у српском имају потпуне еквиваленте у шпанском ; понекад се придев у српском на шпански преводи именицом, док се пак у другим случајевима прибегава употреби неке предлошке конструкције; понекад се неки придеви из групе паронима у српском на шпански преводе једним истим придевом, због непостојања различитих. Такође је закључено да се добијени придеви у шпанском неретко третирају као синоними, а не као пароними, будући да је овај садржинско-формални однос лексема у хиспанистици недовољно третиран.

На основу свега овога се може закључити да у српском и шпанском најчешће не постоји потпуна еквиваленција по питању паронима и да пресудан значај на одабир употребе једног, тј. другог придева има контекст у коме је он употребљен и жеља да се реченица из изворног језика на што веродостојнији начин пренесе на циљни језик.

Библиографија

Речници

RSAP 2008: *Diccionario de sinónimos, antónimos y parónimos: usos de la lengua española*, Lima: доступно на: <ftp://ftp.francochinois.com/Es/2011/DRAE/lexus-sinonime.pdf>.

RSJ 2007: *Rečnik srpskoga jezika* (izradili M. Vujanić i dr.; redigovao i uredio Miroslav Nikolić), Novi Sad: Matica srpska.

RSKJ 1967-1976: *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*, I-VI, Novi Sad: Matica srpska (I-III i Zagreb: Matica hrvatska).

RSJ: *Elektronska verzija Diccionario de la Lengua Española, Real Academia Española* доступна на: http://buscon.rae.es/drae/?type=3&val=a&val_aux&origen=REDRAE.

Литература

- Garsija Peres, Paskual 2008: R. García Pérez, J. A. Pascual, Relaciones de significado entre las palabras, u: E. de Miguel (red.) *Panorama de la lexicología*, Barcelona: Ariel, 117-131.
- Gutjeres Araus i dr. 2006: M. L. Gutiérrez Araus et al, *Introducción a la lengua española*, Madrid: Editorial universitaria Ramón Aracers.
- Dragičević 1996: R. Dragičević, O jednoj vrsti leksičke paronimije, u: R. Simić (red.) *Srpski jezik*, Beograd: Filološki fakultet, 456-463.
- Dragičević 2007: R. Dragičević, *Leksikologija srpskog jezika*, Beograd: Zavod za udžbenike.
- Martines de Sousa 2003: J. Martínez de Sousa, *Diccionario de Redacción y Estilo*, Madrid: Ediciones Pirámide.
- Popović 2009: M. Popović, Tipologija francusko-srpskih paronima, u: T. Bečanović (red.) *Zbornik sa naučnog skupa Njegoševi dani*, Nikšić: Filozofski fakultet, 383-394.
- Šipka 2006: D. Šipka, *Osnove leksikologije i srodnih disciplina*, Novi Sad: Matica srpska.
- Tafra 2005: B. Tafra, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Valuc de la Tore, Verčer Garsija 2007: E. Waluch de la Torre, E. J. Vercher García, Propuesta metodológica y didáctica acerca del papel de los homónimos y parónimos entre español y polaco (aplicado al caso de estudiantes polacos en el aula de lengua española), u: J. Martí Contreras (red.) *Actas del I Congreso Internacional de Lengua, Literatura y Cultura Española*, Didáctica de la enseñanza para extranjeros, Valencia: Universidad Católica de Valencia San Vicente Mártir, 475-491.

**Maša Z. Petrović
Bojana Tulimirović**

**ADJECTIVAL PARONYMS IN SERBIAN AND THEIR
TRANSLATED EQUIVALENTS IN THE SPANISH LANGUAGE**

Summary

This work is concerned with the analysis of nine pairs/groups of adjectival paronyms in Serbian and their translated equivalents in the Spanish language. The aim is to determine whether a pair/group of Serbian paronyms always corresponds to a pair/group of Spanish paronyms. Serbo-Croatian six-volume *Standard Dictionary of Matica Srpska*, along with the one-volume *Dictionary of the Serbian Language*, are used as a starting point in order to determine the exact meanings of the selected adjectival paronyms in the Serbian language. The use of the selected paronyms has been analyzed and confirmed in examples extracted from the website *Projekat Rastko*. Subsequent translation of the extracted examples has shown that a pair/group of Serbian paronyms does not always have an equivalent a pair/group in Spanish. Namely, a pair/group of Serbian paronyms is occasionally translated by a single adjective in Spanish; sometimes there is a complete equivalence, regardless of whether it is a pair or a group of paronyms; occasionally, it is preferable to translate a certain adjective by another part of speech or a phrase, either in the interest of the accuracy of translation or due to the lack of equivalent adjectives in the Spanish language.

Keywords: paronyms, Serbian, Spanish, equivalents, translation.

Примљен у мају 2014.
Исправљен у мају 2014.
Прихваћен у јуну 2014.